

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Белік Лариса Степанівна, Кузнецова Людмила Валентинівна СИНЕРГІЯ КЛАСИФІКАЦІЙ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ПРАВОВИЙ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ВИМІР	663
Гресь Юлія Олегівна, Хижняк Євген Сергійович СПОСІБ ТА ЗНАРЯДДЯ УЧИНЕННЯ УМИСНОГО ВБИВСТВА: СЬОГОДЕННІ РЕАЛІЇ ПРАКТИКИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	665
Д'ячкова Марія Олегівна ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	667
Загородній Ігор Вікторович, Загородній Андрій Ігорович ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДИК ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ОСОБИ	670
Колодіна Анна Сергіївна, Васильковський Олександр Васильович КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ	673
Федорчук Олександр Вікторович ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННИЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ	676
Чернов Олександр Віталійович КРИМІНАЛЬНА ПОВЕДІНКА ТА ПСИХІЧНІ ВІДХИЛЕННЯ: АНАЛІЗ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ	678
Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОЇ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА ШАХРАЙСТВО	681
Чумак Сергій Прокотійович, Фалінський Павло Миколайович НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ	684
Шершенькова Вікторія Анатоліївна ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	687
Яцкевич Руслан В'ячеславович СТРУКТУРА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ЗАГАЛЬНОКРИМІНАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ	689
Алексєєва Ліна Леонідівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ТА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ	692
Бершавська Анастасія Сергіївна ПОСОБНИЦТВО ЯК ЯВИЩЕ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ	694
Біцюк Андрій Володимирович РОЛЬ ТА МІСЦЕ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ У РОЗСЛІДУВАННІ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	697
Волос Владислав Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ЗА ПОПЕРЕДНЬОЮ ЗМОВОЮ ГРУПОЮ ОСІБ ..	699
Дрига Єлизавета Вадимівна ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЯВЛЕННЯ ФАКТІВ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	701
Єленич Світлана Ігرافیвна ОБґРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СТВОРЕННЯ СТРУКТУРНОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ОДЕСЬКОЇ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ШКОЛИ	703

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ЗА ПОПЕРЕДНЬОЮ ЗМОВОЮ ГРУПОЮ ОСІБ

У сучасній криміналістиці проблематика використання спеціальних знань у кримінальному провадженні залишається актуальною темою серед наукових дискусій.

Злочини, які вчиняються за попередньою змовою групою осіб, належать до складних об'єктів розслідування так як їх особливість полягає у багаторівневому характері змови, розподілі ролей, ускладненому специфічному механізмі вчинення та ретельно продуманих способах приховування слідів. Саме тому участь спеціалістів та експертів стає важливим елементом виявлення істотних фактів у процесі розслідування такого роду злочинної діяльності.

Значну роль у віднесенні діянь до категорії «за попередньою змовою групою осіб» дають визначення положення Кримінального кодексу України. Відповідно до ч. 2 ст. 28 КК України – кримінальне правопорушення визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку кримінального правопорушення, домовилися про спільне його вчинення [1].

Перш ніж висвітлити питання специфіки застосування спеціальних криміналістичних знань під час розслідування злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб, потрібно розглянути характерні риси таких злочинів, які мають ряд особливостей.

Ключовими ознаками таких злочинів є: наявність узгодженого між собою умислу, реалізованого в результаті попередньої змови, де дії кількох осіб узгоджуються та доповнюють одна одну. Наявність цього моменту значно ускладнює ідентифікацію кожного з учасників та визначення їхнього внеску у злочин. Як показує практика, у переважній більшості випадків такі злочини супроводжуються високим рівнем організованості, використанням технічних засобів, засобів зв'язку, конспіративних методів та заходів, де учасники групи свідомо приховують свою участь та взаємозв'язки. Ускладненість доведення змови, а саме відсутність прямих доказів у більшості випадків потребує опосередкованого підтвердження.

Тому, для успішного розслідування таких справ, необхідно залучати фахівців, які володіють відповідними знаннями у сфері криміналістики, інформаційних технологій, фінансового аналізу, психології, тощо.

Спеціальні знання – це наукові практичні знання та навички, які відповідають сучасному рівню розвитку відповідних галузей людської діяльності, вико-

ристовуються сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду для сприяння в збиранні та дослідженні доказів [2, с.10].

Форми використання спеціальних знань під час досудового розслідування кримінальних правопорушень прийнято поділяти на процесуальні і непроцесуальні. До основних процесуальних форм належать: застосування уповноваженими суб'єктами (слідчим, дізнавачем, детективом, прокурором, оперативним співробітником) власних спеціальних знань під час проведення процесуальних дій; отримання допомоги спеціаліста під час проведення гласних та негласних слідчих (розшукових) дій; надання спеціалістом висновку з питань, що належать до сфери його знань, під час досудового розслідування кримінальних проступків; призначення та проведення судової експертизи.

До непроцесуальних форм використання спеціальних знань на стадії досудового розслідування можна віднести: попередні дослідження (у т.ч. експрес-дослідження) слідів кримінального правопорушення; перевірки за криміналістичними обліками та іншими інформаційно-довідковими базами; консультації спеціаліста [3].

Типовими консультаціями фахівця є такі: 1) консультації загального характеру, що дають змогу слідчому зорієнтуватися в події злочину, його механізмі, масштабах злочинної діяльності, колі учасників злочину в тій частині питань, що пов'язана зі спеціальними знаннями; 2) конкретні консультації зі спеціальних питань під час підготовки до проведення слідчих (розшукових) дій; 3) консультативна допомога під час проведення слідчої (розшукової) дії [3]. Роль фахівця у розслідуванні даного виду злочинів є важливою, залучається він для надання консультативної допомоги на будь-якій стадії досудового розслідування. Фахівець суттєво впливає на якість слідчих дій, особливо у технічно складних ситуаціях.

Також, однією з процесуальних форм використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб є призначення й проведення судової експертизи. Експертизи при розслідуванні злочинів, учинених за попередньою змовою, є не просто допоміжним інструментом, а часто ключовим джерелом доказів. Найбільш поширені з них: Трасологічна – визначення кількості осіб, що брали участь, через сліди на місці події; дактилоскопічна – встановлення присутності конкретних осіб; комп'ютерно-технічна – аналіз цифрових слідів (листи, чати, історія пошуку); психологічна – вивчення комунікативної поведінки учасників, аналіз мотивів, взаємозв'язків; економічна та фінансова – для викриття складних схем фінансування, розподілу коштів легалізації доходів. Усі ці експертизи вимагають високої кваліфікації експертів та правильної постановки питань слідчим.

Отже, можна зробити висновок, що ефективне розслідування злочинів, учинених групою осіб за попередньою змовою, неможливе без належного використання спеціальних криміналістичних знань. Це вимагає високого рівня під-

готовки слідчих, належної їх взаємодії з фахівцями, а також розвитку методів виявлення та фіксації слідів злочинної діяльності вчиненої групою осіб за попередньою змовою.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 01 липня 2024 року: Офіц. Текст. Київ : Алерта, 2024. 248с.
2. Використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими групами чи злочинними організаціями. Київ : Алерта, 2024. 136 с.
3. Теоретичні та практичні основи формування методики досудового розслідування захоплення заручників : монографія / І. М. Вигівський, В. Г. Дрозд; Наук.-дослід. ін-т публ. права. Київ : 7БЦ, 2023. 368 с.

Ключові слова: спеціальні знання, розслідування злочинів, експертиза, група осіб, криміналістика, фахівець, експерт.

Keywords: expertise, crime investigation, group of people, criminalistics, specialist, expert.

Дрига Єлизавета Вадимівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЯВЛЕННЯ ФАКТІВ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Одним із різновидів прояву злочинної діяльності, що становить значну суспільну небезпеку, є незаконний обіг зброї та боєприпасів до неї. Аналіз статистичних матеріалів, розміщених на сайті Офісу Генерального прокурора, дозволяє зробити висновок про зростання кількості вчинення таких кримінальних правопорушень, як вбивство, розбій, заподіяння умисних тяжких тілесних ушкоджень із використанням вогнепальної зброї та боєприпасів починаючи з 2014 року, а також свідчить про різкий стрибок таких небезпечних показників у 2022 році [1].

У підготовленому Інститутом ООН з дослідження проблем роззброєння спільно з Управлінням ООН з наркотиків та злочинності короткому випуску про зв'язки між незаконною зброєю, організованою злочинністю та збройним конфліктом за авторством Лорен Пінсон зазначається про нерозривний двосторонній зв'язок між трьома зазначеними проблемними явищами. Авторка досить вдало вказує на той факт, що з одного боку війсьний конфлікт виступає безпосереднім джерелом формування нелегальної зброї та боєприпасів, що потрапляють на чорний ринок, а з іншого – сам військовий конфлікт породжує попит на за-